

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

The role of school administrators the Nonthaburi Primary Education Area Office District 1

Lian Lu¹, พิมพฤทธิ์ เทียงรักดี²

Lian Lu¹, Pimparit Tiangpak²

คณะศิลปศาสตร์ การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก,ประเทศไทย¹

ไทยคณะศิลปศาสตร์ การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกริก,ประเทศไทย²

Faculty of Liberal Arts, Education Administration, Kirk University,Thailand¹

Faculty of Liberal Arts, Education Administration, Kirk University,Thailand²

Received: April 9, 2026 Revised: April 14, 2026 Accepted: April 22, 2026

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 314 คน โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน แล้วนำไปสุ่มอย่างง่ายแบบสัดส่วน เครื่องมือเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และค่าเอฟ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก 2) ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 3) ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา, การพัฒนาวิชาชีพครู

Abstract

This study aimed to 1) examine the roles of school administrators and 2) compare the roles of school administrators categorized by educational level and work experience. The sample consisted of 314 school administrators and teachers, selected using simple random sampling based on proportions according to the Krejcie-Morgan table. The research instrument

was a checklist questionnaire with a reliability coefficient of 0.96. Statistical analyses included mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results showed that: 1) The analysis of the roles of school administrators revealed an overall level of opinion at a high level. 2) The analysis comparing the roles of school administrators categorized by educational level showed a statistically significant difference $p < .01$ between school administrators and teachers with different educational levels. 3) The analysis comparing the roles of school administrators categorized by work experience revealed no significant difference in their roles.

Keywords: Role of school administrators, Regional Education Office, Teacher professional development

บทนำ

ในส่วนของนโยบายและยุทธศาสตร์ของภาครัฐ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญภายใต้ แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2560–2579) และแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2565 ซึ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การบริหารจัดการศึกษาอย่างมีธรรมาภิบาล และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความสามารถและมีสมรรถนะสูง ทั้งนี้ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ถูกระบุไว้โดยตรงว่าเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติจริง โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเป็นผู้นำทางวิชาการ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหาร ซึ่งทั้งหมดล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างบทบาทของผู้บริหารให้สามารถตอบสนองต่อนโยบายของรัฐและความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

การส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการในโรงเรียน อาทิ การวางแผนและกำหนดนโยบายภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดสรรและบริหารทรัพยากรทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง การสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่ครูและบุคลากร ตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลในหลายพื้นที่ยังพบความแตกต่างด้านศักยภาพของผู้บริหาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการบริหารจัดการตามตัวแปรดังกล่าว ดังนั้น การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในแต่ละด้านจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพ

ของโรงเรียนภายใต้บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

การวางแผนและกำหนดนโยบายถือเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมให้ครูสามารถทำงานวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีหน้าที่จัดทำนโยบาย ข้อกำหนด และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนการศึกษาในโรงเรียน รวมถึงจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

การจัดสรรและบริหารทรัพยากร (Resource Management) เป็นกระบวนการสำคัญเพื่อให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ที่เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของทรัพยากรที่ใช้ (Taylor, 1911) และผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความสามารถด้านการบริหารจัดการงบประมาณและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งต้องสามารถจัดลำดับความสำคัญและติดตามการใช้ทรัพยากรอย่างโปร่งใส (อังคณา ไยสุน, 2562)

การนิเทศการศึกษา (Educational Supervision) เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพครูและการเรียนการสอน กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leader) ที่ต้องกำหนดเป้าหมายทางวิชาการ จัดระบบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพการสอน (Hallinger, 2011) และ ได้พัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community - PLC) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศเชิงคลินิก (Clinical Supervision) ของ Cogan (1973) และ Goldhammer (1969) ที่เน้นการสังเกตการสอนอย่างเป็นระบบและให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสร้างสรรค์

การสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากร โดยทฤษฎีสำคัญ เช่น ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (1954) ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (1968) และทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom (1964) เน้นว่าผู้บริหารต้องเข้าใจความต้องการและแรงจูงใจของบุคลากรเพื่อสร้างความพึงพอใจและความมุ่งมั่นในการทำงาน

ผู้บริหารควรมีบทบาทเชิงรุกในการสนับสนุนความก้าวหน้าและการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องและเป็นธรรม เช่น การมอบหมายภารกิจสำคัญ การส่งเสริมให้ครูเป็นแกนนำหรือครูต้นแบบ การพิจารณาความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ และการเผยแพร่ผลงานวิชาการของครูสู่สาธารณะ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ครูเกิดแรงบันดาลใจ และเห็นความหมายของการพัฒนาวิชาชีพที่ยั่งยืน (คชาภรณ์ ฉันทประเสริฐวุฒิ, 2553)

คำถามการศึกษา

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 อยู่ในระดับใด
2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

สมมติฐานการศึกษา

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่าง

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ภารกิจ หน้าที่ และพฤติกรรมที่ผู้บริหารต้องแสดงออกในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยอาศัยกระบวนการบริหารจัดการด้านต่างๆ ทั้งด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านการจัดการ และด้านชุมชนสัมพันธ์ (กรมวิชาการ, 2544)

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 คาดให้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวทันโลกอนาคต โดยมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาทั้งหมด ดังนี้ 1) การปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน 2) การริเริ่มและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3) การสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) และ e-Learning 4) การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community) 5) การสร้างเครือข่ายร่วมกับชุมชนและองค์กรต่างๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ 6) การพัฒนาบุคลากรให้ผู้นำรุ่นใหม่ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556)

แนวคิดการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) เน้นให้ผู้บริหารต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) และภายนอก (โอกาส อุปสรรค) หรือที่เรียกว่า SWOT Analysis เพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางดำเนินงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร (Robbins & Coulter, 2018)

วิเคราะห์บทบาทผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยสำรวจความคิดเห็นครูและบุคลากรในหลายโรงเรียน ผลวิจัยพบว่าผู้บริหารที่มีการสื่อสารที่ชัดเจนและสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความพึงพอใจในการทำงานของครู (วิสิทธิ์พล รอบจังหวัด, 2564)

บทบาทของผู้บริหารด้านการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การนิเทศ การจัดสรรทรัพยากร และการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะครูในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญ บทบาทผู้บริหารที่ครอบคลุมทุกมิติสะท้อนถึงความสำคัญของการบริหารแบบองค์รวมที่ไม่เพียงแต่ดูแลการดำเนินงาน

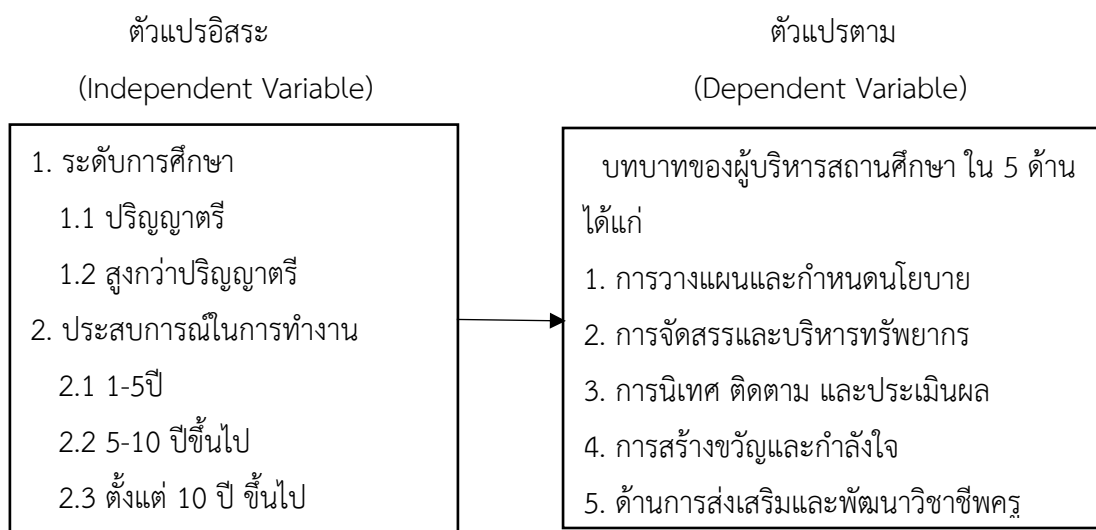
ในเชิงนโยบาย แต่ยังลงลึกถึงการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังพบว่าผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ชัดเจนและสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดังกล่าวให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีแรงบันดาลใจและเป้าหมายร่วมกัน ทำให้ครูมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและการเรียนการสอน (ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ & จิราภรณ์ คงสุวรรณ, 2566)

การสร้างแรงจูงใจที่มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล รวมถึงการจัดงานที่สอดคล้องกับความสนใจของครู เพื่อสร้างความพึงพอใจในการทำงานและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง (ดุสิต จันทรมง, 2548)

การพัฒนาวิชาชีพครูไม่เพียงแต่เป็นการเลื่อนขั้นหรือเลื่อนตำแหน่ง แต่ยังหมายถึงการสร้างโอกาสให้ครูได้รับการศึกษาต่อ การเข้ารับการอบรม การศึกษาดูงานทั้งในและนอกประเทศ รวมถึงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ซึ่งจะส่งเสริมให้ครูมีความมั่นใจ ภาคภูมิใจ และเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ (ดวงสมร ราวัชรกุล, 2551)

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 1)การวางแผนและกำหนดนโยบาย 2)การจัดสรรและบริหารทรัพยากร 3)การนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอน 4)การสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน และ 5)การส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นนทบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,540 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในปีการศึกษา 2568 จำนวน 314 คน จาก 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองนนทบุรี จำนวน 140 คน อำเภอบางกรวย จำนวน 174 คน จาก 93 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซ์และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มประชากรในแต่ละอำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ธ (Likert's five rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนอำเภอนากลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมาย เวลา และสถานที่ ขอรับแบบสอบถามคืน ซึ่งได้ทั้งหมด 314 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100 เสร็จแล้วนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วดำเนินการ วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ใน 5 ด้าน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมาย โดยเทียบกับเกณฑ์ (Criteria) (อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

สถิติที่ใช้ในการศึกษา

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

2.1 สถิติทดสอบ t-test แบบ Independent Samples

2.2 สถิติทดสอบ F-test แบบ One-way ANOVA กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	SD	แปลความ	อันดับ
1. ด้านการวางแผนและกำหนดนโยบาย	3.75	0.64	มาก	1
2. ด้านการจัดสรรและบริหารทรัพยากร	3.72	0.65	มาก	4
3. ด้านการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอน	3.75	0.68	มาก	1
4. ด้านการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน	3.70	0.65	มาก	5
5. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู	3.75	0.67	มาก	1
รวม	3.73	0.59	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 พบว่า โดยรวมมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนและกำหนดนโยบาย ด้านการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) รองลงมา คือ ด้านการจัดสรรและบริหารทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา		$\bar{X}$	SD	t	p-value
1. ด้านการวางแผนและกำหนดนโยบาย	ปริญญาตรี	3.59	0.63	-7.682**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.11	0.50		
2. ด้านการจัดสรรและบริหารทรัพยากร	ปริญญาตรี	3.57	0.66	-7.983**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.09	0.47		
3. ด้านการนิเทศ ติดตาม ผลการจัดก เรียนการสอน	ปริญญาตรี	3.59	0.69	-8.077**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.14	0.49		
4. ด้านการสร้างขวัญกำลังใจและ แรงจูงใจในการทำงาน	ปริญญาตรี	3.55	0.63	-6.935**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.06	0.54		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ระดับการศึกษา		$\bar{X}$	SD	t	p-value
5.ด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู	ปริญญาตรี	3.61	0.67	-6.540**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.09	0.55		
รวม	ปริญญาตรี	3.58	0.58	-8.970**	.000
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.10	0.41		

**p≤.01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า โดยรวม ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษา ค่าสถิติ ($t = -8.970, p = .000$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนและกำหนดนโยบาย ด้านการจัดสรรและบริหารทรัพยากร ด้านการนิเทศ ติดตาม ผลการจัดการเรียนการสอน ด้านการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงานและด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู ($t = -7.682, -7.983, -8.077, -6.935, -6.540, p = .000$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน

ประสบการณ์ในการทำงาน		Mean	SD	F	p-value
1.ด้านการวางแผนและกำหนดนโยบาย	1-5ปี	3.82	0.57	1.195	.304
	5-10 ปีขึ้นไป	3.69	0.65		
	ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	3.78	0.67		
	รวม	3.75	0.64		
2.ด้านการจัดสรรและบริหารทรัพยากร	1-5ปี	3.82	0.57	1.560	.211
	5-10 ปีขึ้นไป	3.66	0.69		
	ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	3.75	0.65		
	รวม	3.72	0.65		
3.ด้านการนิเทศ ติดตาม ผลการจัดการเรียนการสอน	1-5ปี	3.88	0.59	2.152	.117
	5-10 ปีขึ้นไป	3.68	0.71		
	ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	3.77	0.69		
	รวม	3.75	0.68		
4.ด้านการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน	1-5ปี	3.85	0.54	3.320*	.037
	5-10 ปีขึ้นไป	3.61	0.65		
	ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	3.73	0.70		
	รวม	3.70	0.65		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ประสบการณ์ในการทำงาน		Mean	SD	F	p-value
5.ด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู	1-5ปี	3.93	0.54	3.684*	.026
	5-10 ปีขึ้นไป	3.67	0.69		
	ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	3.77	0.72		
	รวม	3.75	0.67		
รวม	1-5ปี	3.86	0.48	2.875	.057
	5-10 ปีขึ้นไป	3.66	0.60		
	ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป	3.76	0.62		
	รวม	3.73	0.59		

*p≤.05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรีเขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรีเขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมค่าสถิติ ($F=2.875$, $p = .057$) ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงาน และด้านการส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู มีค่า ($F=3.320$, 3.684 , $p=.037$, $.026$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการวางแผนและกำหนดนโยบาย ด้านการจัดสรรและบริหารทรัพยากร และด้านการนิเทศ ติดตาม ผลการจัดการเรียนการสอน มีค่า ($F=1.195$, 1.560 , 2.152 , $p=.304$, $.211$, $.117$) ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1 ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรี เขต 1พบว่า โดยรวมมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการเชื่อมโยงนโยบายจากส่วนกลางสู่การปฏิบัติจริงในระดับโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและผู้บริหารมีบทบาทในการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ยุพา ช่างกล, (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการกำหนดนโยบาย รองลงมาคือ ด้านการวางระบบการให้แรงเสริม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการสนับสนุนทรัพยากร นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและผู้บริหารจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 14 ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ 14–27 ปี จากผลการศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญทั้งในการกำหนดนโยบาย วางระบบสนับสนุน และการสร้างแรงจูงใจแก่ครูและบุคลากร แม้ว่าทรัพยากรจะยังมีข้อจำกัด แต่การมีบทบาทเชิงรุกของผู้บริหารก็ช่วยส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า โดยรวม ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษา ค่าสถิติ ($t = -8.970, p = .000$) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการเชื่อมโยงนโยบายจากส่วนกลางสู่การปฏิบัติจริงในระดับโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารมีบทบาทในการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีของสถานศึกษาและผู้บริหารสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ครูพัฒนาความรู้ความสามารถในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุวิมล สิทธิมงคล, (2561) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลการศึกษพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครู ด้านการให้การยอมรับนับถือครู ด้านการให้ความสำคัญกับงาน ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน และด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงาน ด้านการให้ความสำคัญกับงาน และด้านการมีความรับผิดชอบต่อครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน แตกต่างกันที่ระดับ .05 ขณะที่ด้านการให้การยอมรับนับถือครูไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมค่าสถิติ ($F = 2.875, p = .057$) ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการเชื่อมโยงนโยบายจากส่วนกลางสู่การปฏิบัติจริงในระดับโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีการสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารมีบทบาทในการเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีของสถานศึกษาและผู้บริหารสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ครูพัฒนาความรู้ความสามารถในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศศิธร ศรีจันทร์, (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษพบว่า ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองตามความสนใจ ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และประสบการณ์ใหม่ ๆ จัดหาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของครู ให้คำแนะนำด้านการพัฒนางานวิจัยเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน และผลักดันให้ครูที่มีผลงานได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำทางวิชาการ ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาต่อเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ และเปิดโอกาสให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน จากผลการศึกษาดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริม และสร้างโอกาสให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและการพัฒนาสถานศึกษาโดยรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้
 - 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควร ผู้บริหารมีการเชื่อมโยงนโยบายจากส่วนกลางสู่การปฏิบัติจริงในระดับโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควร ผู้บริหารมีการสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ
 - 1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควร ผู้บริหารสนับสนุนและสร้างโอกาสให้ครูพัฒนาความรู้ความสามารถในการสอน
2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ผู้บริหารมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของประเทศไทย
 - 2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ผู้บริหารมีการบริหารจัดการทรัพยากร ด้านงบประมาณ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาของประเทศไทย
 - 2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ผู้บริหารมีความรู้ในการกำหนดพันธกิจของสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศไทย

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผนและกำหนดนโยบาย 2) การจัดสรรและบริหารทรัพยากร 3) การนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอน 4) การสร้างขวัญกำลังใจ

และแรงจูงใจในการทำงาน และ 5) การส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพครู ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับปรับปรุงตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรร). กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). แนวทางการพัฒนางานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ
- อังคณา ไยสุน. (2562). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัยศิลปากร).
- คชาภรณ์ ฉันทประเสริฐวุฒิ. (2553). บทบาทการส่งเสริมการศึกษาในชั้นเรียนของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูและผู้บริหาร สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพใต้ [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กรมวิชาการ. (2544). คู่มือการบริหารงานวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. ทิพย์วิสุทธิ.

- วชิษฐ์พล รอบจังหวัด. (2564). บทบาทของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7(1), 226-240.
- ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ, และ จิราภรณ์ คงสุวรรณ. (2566). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ราชบุรี. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 24(1), 454-464.
- ดุสิต จันทน์ผง. (2548). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงสมร ราชกุล. (2551). การจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การศึกษาเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ยุพา ช่างกล. (2560). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นราชสีมา [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุวิมล สิทธิมงคล. (2561). บทบาทการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นราชสีมา เขต 7 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศศิธร ศรีจันทะ. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการศึกษาในชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. Harper & Row.
- Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation*. Wiley
- Herzberg, F. (1968). One more time: How do you motivate employees? *Harvard Business Review*, 46(1), 53–62.
- Goldhammer, R. (1969). *Clinical supervision: Special methods for the supervision of teachers*. Holt, Rinehart and Winston.
- Cogan, M. L. (1973). *Clinical supervision*. Houghton Mifflin.
- Hallinger, P. (2011). Leadership for learning: Lessons from 40 years of empirical research. *Journal of Educational Administration*, 49(2), 125–142.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2018). *Management* (14th ed.). Pearson.